

Coronacrisis toont hoe onmachtig mens en samenleving zijn

Mensen en organisaties willen hun doelen bereiken. Maar er hoeft maar iets te gebeuren of alle plannen vallen in duigen. De coronacrisis laat zien hoe onmachtig mens en samenleving zijn.

Pieter Anko de Vries

Leeuwarden | Iedereen ervaart het wel eens: gevoelens van onmacht. Dat je niets of nauwelijks iets kunt doen aan de situatie waarin je verkeert. Managers zijn zeer geïnteresseerd in dit onderwerp. Zij zoeken naar middelen om organisaties of bedrijven te kunnen sturen. Maar dat is een hardnekkig proces omdat de weerbarstige praktijk in de meeste gevallen roet in het eten gooit. Steeds gebeurt er van alles waar je niet op had gerekend. Steeds wordt je daarvoor geconfronteerd met onmacht.

Een stapje hoger, als bestuurder in een democratische rechtsstaat, kom je dat in heviger mate tegen. De samenleving lijkt zijn eigen weg te gaan, wat je ook verzint of doet.

Over de vraag hoe je moet omgaan met gevoelens van onmacht (onterecht of heel reëel) gaat het boek *Onmacht* van organisatiedeskundigen Leike van Oss en Jaap van 't Hek. Ze schrijven boek na boek over managementvraagstukken. Maar in hun laatste werk steken ze een spade dieper. Het eerste deel gaat over de gevoelens van onmacht die massaal leven in de samenleving. En het aardige is dat het ze het direct zeggen: wij heb-

ben er geen eenduidige oplossing voor, maar we kunnen wel handvaten bieden om er mee om te gaan. Want als er simpele antwoorden waren hadden ze zich nooit de moeite genomen om er over te schrijven, zo stellen ze. Het boek is natuurlijk tegen wil en dank actueel geworden door de coronacrisis. In de afgelopen maanden is duidelijk geworden hoe onmachtig de mensen die samen de maatschappij van Nederland vormen (en trouwens ook in andere landen) zich voelen.

Onlustgevoelens

Onmacht is niet de tegenpool van macht, zo wordt in het boek betoogd. Ook leiders die over veel macht beschikken kunnen gebukt gaan onder gevoelens van onmacht. En als je kijkt naar de hele samenleving dan blijkt dat voor grote maatschappelijke thema's als klimaat, vluchtelingen en wereldvrede geen bevredigende oplossingen bestaan. Dat zorgt ook bij 'gewone' burgers zonder daadwerkelijke politieke macht voor onlustgevoelens.

Een van de conclusies van de schrijvers is dat onmacht mede wordt veroorzaakt doordat in tijden van neoliberalisme en individualisme, het individu op een te 'hoogte-

Mondkapjes in het openbaar vervoer, een maatregel waarvan het nut wordt bestreden. De coronacrisis bepaalt ons erbij dat onmacht een fundamenteel gegeven is in de maatschappij. Foto: ANP

Veranderingsdrift in de maatschappij en organisaties levert in veel gevallen geen verbetering op

vreeswekkend' voetstuk is geplaatst. Maar het blijkt nu tijdens de coronacrisis dat het 'ik' niets is zonder zijn omgeving. Of, zoals Jules Deelder het verwoordde: 'De omgeving van de mens is de medemens'.

De 'veranderkunde' die in managementstrategieën als een toverwoord wordt gebruikt, blijkt een lege huls te zijn. Veranderingsdrift in de maatschappij en organisaties levert in veel gevallen geen verbetering op. Onmacht hoort er gewoon bij. 'Het le-

ven is onvolmaakt. Het gaat ook om *amor fati*, het vermogen om het lot lief te hebben', zoals de oude stoïcijnse filosofen al wisten

Onmacht. In samenleving en samenwerking. Jaap van 't Hek en Leike van Os. Boom, 34,50 euro

